

det er saa faare indviklet at finde Rede i vor Skolelovgivning, saa faare vanskeligt i enkelte Tilfælde at vide, hvad der egentlig er den gjældende Regel; men jeg har havt Leilighed til tidligere at omtale, hvad jeg tror maa være mig en Undskyldning, det nemlig, at jeg ikke har havt Kræfter til at understøtte mig, naar jeg skulde forelægge en gjenemgaaende Reform i vor Skolevæsen. Det Arbejde, der ligger til Grund for det foreliggende Lovforslag, har jeg selv maattet levere, og videre har jeg ikke kunnet komme i den Trængsel af mange andre Sager, der altid strømme ind paa en Minister. Jeg beklager altsaa, at Arbejdet ikke er mere omfattende, end det er, men at gaa mere i det Enkelte, mere endnu i det Smaa, tror jeg ikke vil være ønskelig. En anden æret Taler (Dahl) bragte et Spørgsmaal frem, som har megen almindelig Interesse, saa ofte man handler om Skolevæsenets Sagen, det er nemlig Spørgsmaalet om Forbindelsen mellem forskellige Skoler. Det er en overmaade tiltalende Tanke den, at faae vor Skolevæsen ordnet saaledes, at man fra dets nederste Trin kunde gaa jevnt opad til det høieste. Da jeg var bleven Minister, var min Dømmetæknis allereede tidlig henvendt derpaa, og jeg har indhentet Udtalelser om dette Punkt fra forskellige Sagkyndige og modtaget Dplysninger, som have meget Værd, blandt Andet ogsaa fra det ærede Medlem, som bragte Spørgsmaalet paa Bane. Jeg husker meget godt hans Udtalelser. Jeg har gjenemgaaet Alt, hvad der paa denne Maade er fremkommet, meget nøiagtig, og det er min Overbevisning, at den Ordgave, der her vil være at løse, for Dieblisset ikke kan løses, fordi man uigjensidelig vil støbe an mod en Vanstuelighed, og det er den, at de lavere Skoler hver for sig, saaledes som de ere og maa være beregnede paa, Børn i en vis Alder, kræve en relativ Afslutning for deres eget Bekommende. Deres Lær kræver derfor, at man maa indrette Undervisningen saaledes, at Børnene, naar de gaa ud af Skolerne, dog have Noget, der er nogenlunde Helt, med sig, medens man, hvis Skoleundervisningen skulde være indrettet saaledes, at man fra de lavere Trin uden videre skulde kunne gaa op til de høiere, let og vistnok, som Skoleundervisningen nu er, uundgaaelig vilde komme til at lide under, at Skoleundervisningen i det Hele var beregnet paa dem, der skulde gaa videre, saa at de andre Børn fik et Fragment af en Undervisning og ikke nogen i og for sig Afsluttet at gaa ud med i Verden. Men der er et tredje almindeligt Spørgsmaal, som er bragt paa Bane, og som jeg skal tillade mig at nævne, det er Spørgsmaalet: Hvad opnaa vi ved dette Lovforslags Forhandling? Det er et Spørgsmaal, som der jo har været rig Anledning til at opkaste, men hvis Besvarelse endnu lader vente paa sig. Et æret Medlem (H. Spørensens) mente, at vi vilde opnaa noget ret Anseligt, dersom vi

kunde bringe det til en 2den Behandling i denne Samling og en deraf følgende Afstemning. Jeg kan ikke tiltræde denne Ansættelse, naar den fremsættes paa denne Maade. Jeg vil knytte en Betingelse dertil, uden hvilken jeg ikke sætter Pris paa en Afstemning som den, det ærede Medlem omtalte; denne Betingelse er nemlig den, at Forhandlingen om Skolelovsforslaget føres med det Formaal for Die at gjenemføre Sagen i denne Samling; thi føres Forhandlingen ikke paa denne Maade, vil Afstemningen ikke give det paalidelige og sikre Udtryk for Thingets Mening, som det er ønskeligt at erholde, og uden hvilket Forhandlingen i bedste Tilfælde er unyttig, maasse endog kan være skadelig. — Her efter skal jeg nu gaa over til at omtale nogle af de Yttringer, som ere faldne fra forskellige Rigsdagsmænds Side, og søge at samle de ensartede Udtalelser saa meget som muligt, for ikke at blive altfor vidtløftig. Der blev da gjort gjældende, at Undervisningen ikke er Statens, men Hjemmets Sag. Staten skulde holde sig borte derfra; den skulde vel vogte sig for at tage Ansvaret bort fra Forældrene; den skulde ikke tage det ud af Hjemmet, som hører til Hjemmet. Der er Noget i denne Betragtning, som jeg fuldstændig kan samstemme med. Det er af en overordenlig Betydning, at Hjemmet tager sig af Børnernes Undervisning og tager sig af den med den rette Omhu og Kjerlighed. Kan Undervisningen for Børnene udføres saaledes, at det er Forældrene, der give dem den, eller at den dog gives under Forældrenes Dine, er det i høi Grad heldigt, og i mange Tilfælde vil jeg sige er det i høi Grad lykkelig, at det kan ske saaledes. Men vi vide Alle, at, dersom man vil følge de Ord, som faldt igaar i denne Retning, og tage dem i deres Konsekvens, altsaa rent tage Skolevæsenet bort og henvise Undervisningen til Hjemmet, da vil det hurtig blive et ganske umaadeligt Tilbagestrid. Man har kaldt det foreliggende Forslag i andre Retninger reaktionært; men her vilde man i Sandhed komme til en Reaktion, som vilde blive i allerhøieste Grad beklagelig. Naar man nu rettede det som en Anke mod Forslaget, at det ikke agter paa, hvad Forældrenes Pligt er, mener jeg, at det er i høieste Grad uretfærdigt, og jeg henviser i den Henseende til Lovforslagets Begyndelse, til § 1, første Stykke. Efterhaanden har § 1 faaet en større Fylde, end den havde i det oprindelige Udkast, og det er ikke derved, at der i Grunden er bragt flere Tanker ind deri eller Tanker, som ere forskellige fra det, der nu bestaar. Dette Stykke har det Formaal for Die at give den nu bestaaende Lovgivning en sammentrængt og almenfattelig Fremstilling til Dplysning om, hvad det egentlig er, vi have, og der hedder det i § 1, at hver Mand eller Kvinde, der har Børn eller er Børge for Børn eller har Børn i Tjeneste, er pligtig at sørge for, at de oplæres i de Kund-